

Angyali geometria

Aknay János kiállítása

P. SZABÓ ERNŐ

Esterházy-palota, Győr, 2017. X. 14. – XI. 20.

A kiállítás címe *Angyali geometria*, a képek többsége viszont az *Emlék* címet kapta. Egyik 2014-es műve az *Emléklabirintus* nevet viseli, ez azonban egyáltalán nem lóg ki a sorból, hiszen második fele csak még jobban nyomatékosítja azt, hogy a festmények megszületéséhez az emlékezés kanyargós, az alkotó saját korábbi élményei és életművének az élményeket közvetlenebb módon műbe emelő periódusai ötvözésén keresztül vezetett az út. Két-három olyan műve született a legutóbbi öt évben, amelynek megkülönböztető címet adott, ezek megalkotásában látszólag kevésbé a személyes élményeknek, mint inkább történelmi vagy építészettörténeti eseményeknek van szerepük. A helyzet azonban az, hogy mind az *In memoriam 1914–1918*, mind az *Eszéki katedrális* című kép (2014, illetve 2015) erősen személyes ihletésű, illetve családtörténeti vonatkozású. Aknay több felmenője részt vett az első, ahogyan korábban mondták, a „nagy” háborúban, családjának más tagjai pedig az eszéki katedrális építésének fő előmozdítói közé tartoztak.

Építés és rombolás, élet és halál, öröm és gyász, szeretet és gyűlölet, születés és elmúlás, tervezés és emlékezés... Aknay János első világháborút megidéző diptichonjának és általában, az utóbbi években erősen

megszaporodó diptichonjainak erős kontúrokkal határolt, erőteljes, tiszta színekkel megfogalmazott felületei láttán újra és újra a fenti ellentétekre, képeit nézve általában pedig az emberi lét meghatározó élményeire, érzéseire, állapotaira asszociálunk.

Alapvetően négy alaptípusra oszthatók az épület első emeleti hét termében kiállított alkotások (a földszinti fogadóterben kaptak helyet a művész szitanyomatai). A legszámosabb darabból álló csoport képei nagy, egyszínű, egymással éles, nyílegyenes határvonalakkal illeszkedő, illetve egymásba belemetsző színmezőkből épülnek, amelyek a szentendrei kapuk, falak, tornyok, homlokzatok alapformáira már csak igen távolról emlékeztetnek.

Egyszerre jelenik meg e műveken a felszabadultság, a belső derű, harmónia, s velük szemben a dráma, a feszültség. Akár a zenében, olykor igazán „örömzenének”

AKNAY JÁNOS: *Emlék*, 2016, akril, vászon, 100×90 cm

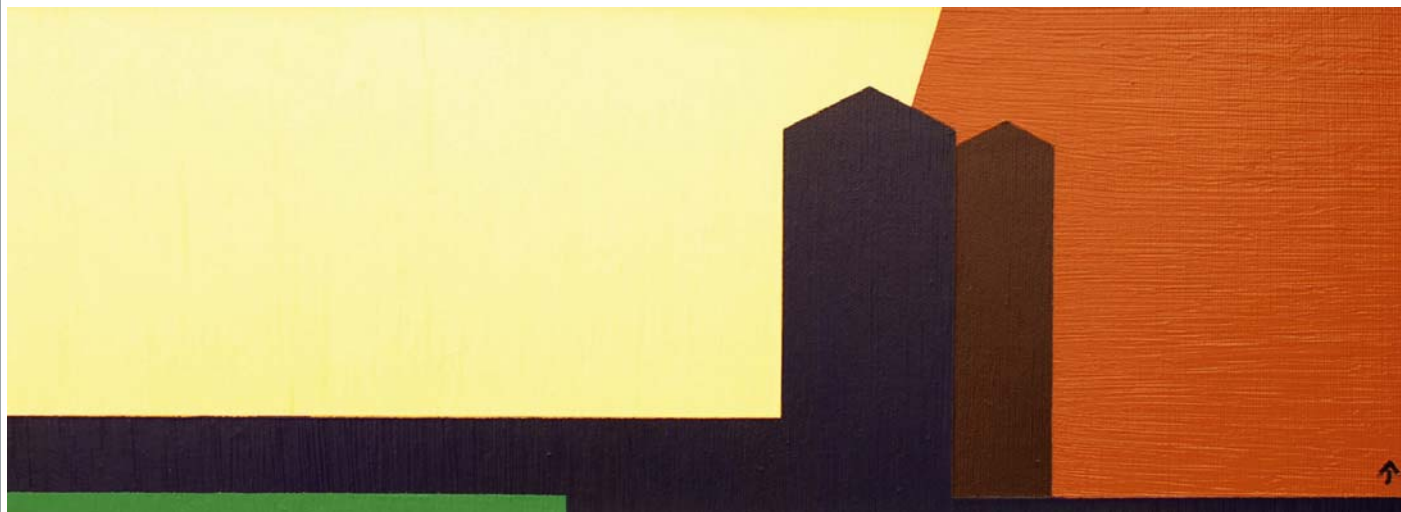
érzünk egy-egy produkciót, más műveken azután újra súlyosabbá, drámaibbá válik a hang. A művek másik, az előbbinél kisebb csoportjába azok a többnyire monokróm vagy néhány színből, elsősorban a szürkék árnyalataiból épülő képek tartoznak, amelyek erőteljes, mintegy a kép szerkezeti vázát meghatározó grafikai vonalvezetés érvényesül. A nagy színmezős, „hard edge” és a grafikai elemeket hangsúlyozó, illetve az erőteljes kontúrokhoz oldott ecsetkezelést társító művek képeznek egy-egy további alcsoportot, míg a monokróm festmények egy részénél finom megoldások, lírai hatások figyelhetők meg. Sok az ellenpont Aknaynál, nem véletlen, hogy újra és újra visszatér a diptichonhoz, ennek két fele mintegy eltérő képi minőségek hordozójaként kerül egymás mellé.

A kontraszt mellett éppen a deformáció, az elemek egy részének mikroszkopikus egységekre való tördelése a jellemző a 2014-es, 2015-ös év néhány festményére, illetve a fő, centrális helyen elhelyezett motívumoknak a korábbiaknál is erősebb tömörítése. Vannak olyan művek is a termésben, ahol a kétféle megoldás találkozik, s a hangsúlyosan megjelenő és részekre tördelt motívumok együtteséből egyféle labirintus bejárata rajzolódik ki. Az új utak, megoldások keresésének vagy az emlékezés új irányainak a jeleként? Aligha lehetne határozott választ adni erre a kérdésre, ahogyan azt is inkább csak megfigyelt, de egyelőre nem igazán értékelt jellemzőként említem, hogy ennek az időszaknak a kompozíciójában az architektúrális elemekre emlékeztető formák mellett egyre gyakrabban tűnik föl a kép egyik felső sarkában egy nagy négyszögletes mező,

AKNAY JÁNOS: *Emlék*, 2017, akril, vászon, 90x100 cm

A művek utolsó, negyedik csoportja egy újabb, 2016-ban kezdődött változást dokumentál művészetében. Azt a folyamatot, amelynek során egyre dominánsabb szerepet kap a képen a kontúr, amely egyes motívumokat szinte kimetsz a felületből. Egy-két centiméteres fehér csík ez a körvonal, amellyel a kép alkotója egy-egy meghatározó jelentőségű részletet – tornyot, homlokzatot, kaput – vesz körül, hasítja ki a

AKNAY JÁNOS: *Emlék*, 2012, akril, vászon, 21x53 cm

amely mintegy a képi tér megnyitására utalhat a tér és az idő – az emlékezés, a világ megélésének – új rétegei felé. Ami lehetőséget ad a szabad közlekedésre a földi és az égi szféra, az emberek és az angyalok közössége, „a világ és a Teremtő között.” Ezt a kapcsolatot egyébként Aknay János a nagyszabású 2010-es festménnyel teremtette meg, amelyet a következő év húsvétján szenteltek fel a Nagy Tamás által tervezett, 1999-re elkészült balatonboglári evangélikus templom oltárképeként.

kompozíció egészéből. A művek egy részénél a jellegzetes szentendrei homlokzat formája emelkedik ki, amely mintegy a település, az itteni élet folyamatosságát, a fedél, a fizikai védelem fontosságát hangsúlyozza. Másoknál olyan karcsú, magas, vertikális erővonalat jelentő formákat vesz körül az erőteljes fehér kontúr, amelyek mintegy összekötik egymással a földi és az égi szférát, a profán és a szakrális tartalmakat.